วัดพระธาตุปูแจ

<u>ตอนที่ 1</u> เป็นประวัติอันเนื่องมาจากตำนานพระธาตุปูแจ ความว่า ในสมัยหนึ่งพระพุทธองค์ได้จุติเป็นพระโพธิสัตว์ มีสภาพเป็นทะลายคำ (กวางทอง ทะลาย คือ เนื้อทราย คำ คือ ทองคำ) เกิดในเมืองมัตตะราช พ่อแม่ตาย ถูกพรานฮ่อไล่ล่า จึงวิ่งเตลิดลัดเลาะไปตามป่าเขาน้อยใหญ่ ผ่านสถานที่ใดก็มีชื่อปรากฏเป็นประวัติศาสตร์ เช่น มาถึงภูเขาสองลูกบรรจบกันเป็นทางตัน จึงชื่อว่า เมืองตีบ ด้วยเหตุที่วิ่งมาทางไกลได้รับความทุกข์เวทนายิ่งนัก จึงเกิดอาการขับถ่านไม่ออก (ปวดแจลิงค์แลตวาน) จึงถึงแก่ความตายบนภูเขาลูกหนึ่ง ชาวบ้านตั้งชื่อว่า ดอยปวดแจ หรือ ปูแจ (คำว่า ปู คือ ภูเขา) แจ เป็นลักษณะที่ขับถ่ายไม่ออกเนื่องจากมีก้อนอะไรสักอย่างหนึ่ง มาขวางท่อปัสสาวะ และท่ออุจจาระ เมื่อกวางทองตายบนภูเขาลูกนั้น ชาวบ้านเห็นเป็นของแปลก จึงพากันมาสักการะกราบไหว้บูชา และช่วยกันเอาหินผามาปิดล้อมร่างกวางทองไว้ ป้องกันไม่ให้คนหรือสัตว์มาทำลาย เมื่อพระพุทธองค์ได้ตรัสรู้ ในพระชาติต่อมาและเสด็จมายังสถานที่แห่งนี้ ก็ได้ประทานพระเกศาไว้ให้กราบไหว้บูชา และตรัสกับ พระอานนท์ว่าหากพระองค์ได้เสด็จดับขัณฑ์ ปรินิพานไป ก็ให้นำกระดูกตาตุ่มข้างขวา (อัฐิจักขุ) มาไว้คู่กับ พระเกศา จึงเป็นที่มาแห่งตำนานพระธาตุปูแจ

<u>ตอนที่ 2</u> การก่อสร้างองค์พระธาตุปูแจ ไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรว่าสร้างตั้งแต่เมื่อใด แต่ได้มีการเล่าขานสืบต่อกันมาว่า ชาวบ้านในตำบลบ้านเวียง และตำบลน้ำเลา ได้ประชุมตกลงกันจะสร้างองค์พระธาตุปูแจให้สูงใหญ่สมกับเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่กราบไหว้บา จึงตกลงแบ่งงานและแบ่งหน้าที่กัน โดยชาวบ้านที่อยู่ติดกับลำห้วยแม่ถางมี ทรายละเอียด ให้ขนทราย หมู่บ้านนั้นจึงชื่อว่า บ้านเวียงสันทราย หมู่บ้านที่อยู่ใกล้พระธาตุปูแจให้เอาเหิง (เหิง คือ เครื่องร่อนทำจากตอกไม้ไผ่) มาเหิงทราย (ร่อนทราย) หมู่บ้านนั้นจึงได้ชื่อว่า บ้านเหิง เพี้ยนมาเป็นบ้านเฮิง และเปลี่ยนเป็น บ้านบุญเริงภายหลัง บ้านที่มีการปลูกอ้อยมากให้นำน้ำอ้อยมาผสมกับทราย (แทนปูนซีเมนต์) บ้านนั้นจึงมีชื่อว่าบ้านไผ่ย้อย บ้านที่มีลำน้ำไหลผ่านให้ขนน้ำขึ้นไปเพื่อนำไปผสมทรายกับน้ำอ้อย บ้านนั้นจึงชื่อว่า บ้านน้ำเลา (เลา แปลว่า งาม) ชาวบ้านดังกล่าวได้ช่วยกันสร้างองค์พระธาตุจนแล้วเสร็จ ชาวบ้านอื่นทั้งใกล้และไกลทราบข่าวก็พากันมาสักการะกราบไหว้ ถือเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่พึ่งทางใจตลอดมา ประมาณ ปี พ.ศ. 2400 เจ้าพิริยะเทพวงค์ เจ้าหลวงเมืองแพร่ องค์สุดท้าย ได้มีบัญชาให้เจ้าพ่อบุรีรัตน์คหบดีผู้มีชื่อเสียง และมีอิทธิพลของเมืองแพร่ ทำการบูรณปฏิสังขรณ์องค์พระธาตุ และสร้างอุโบสถขึ้น 1 ลังนับเป็นอุโบสถหลังแรกของวัดแห่งนี้ วัดพระธาตุปูแจปูชนียสถานที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดแพร่ เป็นโบราณสถานสำคัญที่ได้รับการประกาศราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 52 ตอน 75 ลงวันที่ 8 มีนาคม 2478 และต่อมาได้มีการประกาศ ขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 วัดพระธาตุปูแจประดิษฐานในเจดีย์สี่เหลี่ยมจตุรัส ยาวด้านละ 4 เมตร สูง 4 เมตร บรรจุพระธาตุตาตุ่ม ข้างขวากระดูกข้อเท้า)ขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระธาตุปูแจเป็นโบราณสถานที่สำคัญอยู่ที่จังหวัดแพร่ สร้างมาแต่โบราณนานหลายร้อยปี หลายยุคหลายสมัย และมีเจ้าผู้ครองนครแพร่หลาย

ๆ พระองค์ได้ บูรณะปฏิสังขรณ์เป็นประจำเสมอมา งานนมัสการพระธาตุปูแจ หรืองานขึ้นพระธาตุ ตรงกับวันขึ้น 11-15 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี (เดือน5 เหนือ) วัดพระธาตุปูแจ ตั้งอยู่ หมู่ที่ 4 บ้านบุญเริง ตำบลบ้านเวียง ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 20 กิโลเมตร ทางเข้าอยู่บนถนน แพร่ – น่าน ประมาณ 9 กิโลเมตร เลี้ยวขวาไปประมาณ 17 กิโลเมตรการเดินทางสามารถเดินทางโดยรถยนต์ประจำทาง สายบ้านอ้อย – แพร่ หรือโดยรถยนต์ส่วนตัวก็ได้

<u>สถานที่ตั้ง</u> บ้านบุญเริง หมู่ 4 ตำบลบ้านเวียง อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่

<u>ชื่อแหล่งท่องเที่ยว</u> วัดพระธาตุปูแจ

<u>ประเภทข้อมูล</u> ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

<u>ข้อมูล</u> สภาวัฒนธรรมตำบลบ้านเวียง และเทศบาลตำบลบ้านเวียง

<u>ประเภทสถานที่ท่องเที่ยว</u> วัด

<u>ลักษณะเด่นของแหล่งท่องเที่ยว</u> พระธาตุปูแจ